

Ένα Όραμα για τον Ελληνισμό της παρακμής

Γιώργος Καραμελιάς

Γράφει ο Γιώργος Καραμελιάς.

Επαναλαμβάνω αδιάκοπα -ad pauseam- πως ποτέ άλλοτε ο ελληνισμός, από την άποψη του συνόλου των μεγεθών του, -δημογραφία, οικονομική και πνευματική παραγωγή, ρόλος στο παγκόσμιο γίγνεσθαι- δεν βρισκόταν σε κατώτερο σημείο από σήμερα. Πράγματι το ελληνικό κράτος κινδυνεύει πλέον να μη διαθέτει τα απαραίτητα μεγέθη για την αναπαραγωγή του ως αυτόνομο ιστορικό υποκείμενο. Γιατί αν, επί παραδείγματι, μετά την Άλωση του 1453 χάσαμε και κράτος και πληθυσμούς, ωστόσο ο ελληνισμός παρέμεινε αποφασιστικός πνευματικός παράγοντας για την ίδια τη δυτική Αναγέννηση και μέχρι το 1922 αποτελούσε καθοριστικό οικονομικό και γεωπολιτικό παράγοντα της καθ' ημάς Ανατολής, σε αντίθεση με τη σημερινή δραματική συρρίκνωση μας. Και παρά το ότι έχουμε ιστορία 3.000 ή 4.000 χρόνων, κανείς δεν έχει κερδίσει την ιστορική αθανασία, ιδιαίτερα σε ένα, γεωπολιτικό σταυροδρόμι όπου η παραμικρή υποχώρηση πληρώνεται με ακριβό αντίτιμο.

Καλούμαστε, λοιπόν, να απαντήσουμε σε μια titάνια πρόκληση. Να βάλουμε, έστω ως ένα μικρό έθνος πλέον, τέλος σε μια μακρά καθοδική πορεία. Και η πρόκληση εμφανίζεται τόσο «ασήκωτη» ώστε κάποτε φαντάζει τελεσίδικο εκείνο το finis Graeciae -του Χρήστου Γιανναρά- σε πολλούς και ίσως τους πλέον σκεπτόμενους συμπολίτες μας. Από πού να αντλήσουμε κουράγιο και αισιοδοξία, αν το ιστορικό διακύβευμα είναι τόσο επισφαλές ή η έκβαση προδιαγεγραμμένη; Παρότι δεν τρέφουμε αυταπάτες και αντικρίζουμε κατάματα την πραγματικότητα, επειδή γνωρίζουμε τον βαθμό αποσύνθεσης των ελίτ και την βαθειά παρακμή του ίδιου του λαϊκού σώματος, επειδή ξέρουμε πως είμαστε «πολιορκημένοι από στεριά και θάλασσα», ωστόσο, ισχυριζόμαστε πως ακόμα και σήμερα ο αγώνας δεν είναι χαμένος. Αρκεί να αποκτήσουμε επί τέλους ένα συνεκτικό όραμα και μέσα από έναν «εκσυγχρονισμό της παράδοσής» μας, να διασώσουμε την πρόταση πολιτισμού που φέρει ακόμα αυτή η παράδοση για τον σύγχρονο κόσμο.

UNSPECIFIED – APRIL 16: Amphora lying beside branches with leaves and flowers, illustration from Greece, Pictorial, Descriptive, and Historical, 1841, by Christopher Wordsworth (1807-1885). (Photo by DeAgostini/Getty Images)

Η ιστορία του 20ου αιώνα σφραγίστηκε από μια πολλαπλή αποτυχία, την αποτυχία του δυτικού εργαλειακού λόγου, που θα καταλήξει στο Άουσβιτς και την Χιροσίμα, ή θα πνιγεί στους παγωμένους βάλτους του Γκουλάγκ. Και η ανθρωπότητα έμεινε κυριολεκτικώς χωρίς κανέναν όραμα πέρα από την απλή επιβίωσή της «μέσα στην ευρωστία της σαρκός». Ως εκ τούτου ανοίγεται εκ νέου μια περίοδος αναζήτησης για τον ανθρώπινο πολιτισμό και την πορεία του. Σε μια τέτοια αναζήτηση, ο «ελληνικός δρόμος», της σύνθεσης συναισθήματος και διανοίας, – που είχε εκφραστεί τόσο στην αρχαία Ελλάδα, όσο σε ένα κατ' εξοχήν ελληνικό δημιούργημα, τον χριστιανισμό-, εμφανίζεται και πάλι ως η μοναδική απάντηση πέραν της δυτικής νοησιαρχίας και του ανατολικού ανορθολογισμού.

Συχνά, η γραμμική αντίληψη, την οποία μας κληροδότησε ο καπιταλισμός, ο δυτικός ρωμαιο-διαφωτιστικός λόγος, και η μαρξιστική τους παραλλαγή, μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε πως οι «πολιτισμικοί» δρόμοι, δεν ταυτίζονται ούτε περιορίζονται στις ιστορικές μορφές με τις οποίες εμφανίζονται. Δηλαδή, παρά την εναλλαγή των παραγωγικών συστημάτων και των κοινωνικών μορφών, από την αρχαία Αίγυπτο, την Περσία, την αρχαία Ελλάδα ή την Ρώμη και την Κίνα, μέχρι σήμερα, οι μεγάλοι πολιτισμοί αφήνουν το «ίχνος» τους πάνω στις διαδοχικές ιστορικές μορφές για χιλιάδες χρόνια. Ο «ελληνικός δρόμος» συνεθλίβη μεν ανάμεσα στη ρωμαϊκή εργαλειακή αποτελεσματικότητα και την ανατολική θεοκρατία, ωστόσο εξακολουθεί να επιβιώνει ως ο κατ' εξοχήν αιμοδότης των δημοκρατικών θεσμών, του χριστιανισμού, της φιλοσοφίας του 20ου αιώνα, από τον Χάϊντεγκερ έως τον Καστοριάδη και τον Παπαϊωάννου...

Και οι σύγχρονοι Έλληνες, παρότι στο επίπεδο της κουλτούρας, των παραγωγικών δομών, της φιλοσοφικής επεξεργασίας, των εκπαιδευτικών δομών, των γνώσεων, βρίσκονται όντως σε κατώτερο επίπεδο από άλλους κληρονόμους της ελληνορωμαϊκής παράδοσης, δηλαδή τους δυτικούς, εντούτοις ως προς την «αυθόρμητη ιδεολογία» τους, τον τρόπο του βίου, τον ψυχισμό τους, βρίσκονται πιο κοντά από οποιονδήποτε άλλον με τον «ελληνικό δρόμο». Γι' αυτό και η προτίμηση στις μικροϊδιοκτητικές δομές, στο εμπόριο και τη ναυτοσύνη· η άρνηση της νοησιαρχίας και του άτεγκτου εβραϊκού προφητισμού, η εμμονή στη σύνθεση νόησης και συναισθήματος, φύσης και πνεύματος, η ισορροπία μεταξύ μυστικισμού και ορθολογισμού, η «σωματική» σχέση με τη δημοκρατία, από την αρχαιότητα μέχρι τις κοινότητες, η απόρριψη του ολοκληρωτισμού, κ.λπ. κ.λπ.

Σήμερα, καθώς ο δυτικός δρόμος οδηγεί στον βαθμό μηδέν του πολιτισμού του μετανθρώπου και του... Γιαν Φαμπρ και ο ανατολικός στο Ισλαμικό Κράτος, η ελληνική σύνθεση αποκτά μια δραματική επικαιρότητα για την ίδια τη διάσωση του πλανήτη και του ανθρώπινου πολιτισμού.

Προφανώς, δεν ισχυριζόμαστε πως αυτός ο δρόμος μπορεί να «εκπροσωπηθεί» από την Ελλάδα αποκλειστικά, που δεν διαθέτει ούτε τα μεγέθη, ούτε τα μέσα για έναν τέτοιο ρόλο, παρά μόνο μαγικο-απατεωνίστικα αλά Αρτέμη Σώρρα. Αυτός ο δρόμος προσλαμβάνει πολλαπλές μορφές και συσσωματώσεις, σε όλο τον πλανήτη, στην οικολογική μέριμνα, σε κοινωνικά κινήματα, χώρες και περιοχές, φιλοσοφικά και πνευματικά ρεύματα, κ.ο.κ. Η Ελλάδα όμως ως η ζωντανή έκφραση μιας συνέχειας θα μπορούσε να αποκτήσει ένα όραμα στα μεγέθη μιας κυριολεκτικά παγκοσμίας «αποστολής», να μεταβληθεί σήμερα σε ένα σημείο πύκνωσης μια πρότασης με παγκόσμιες διαστάσεις και σημασία, να περάσει από το σημερινό ναδίρ της καταισχύνης σε μια νέα ακμή.

Η Ελλάδα όμως ως η ζωντανή έκφραση μιας συνέχειας θα μπορούσε να αποκτήσει ένα όραμα στα μεγέθη μιας κυριολεκτικά παγκοσμίας «αποστολής», να μεταβληθεί σήμερα σε ένα σημείο πύκνωσης μια πρότασης με παγκόσμιες διαστάσεις και σημασία, να περάσει από το σημερινό ναδίρ της καταισχύνης σε μια νέα ακμή. .

Γιατί άραγε έρχονται εκατομμύρια προσκυνητές στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, αν όχι για να έρθουν σε μια άμεση επαφή με την κοιτίδα του ευρωπαϊκού και του σύγχρονου πολιτισμού; Γιατί η Ολυμπιακή φλόγα εγκαινιάζει κάθε τέσσερα χρόνια το ταξίδι της από τη Ολυμπία και οι Έλληνες αθλητές παρελαύνουν πρώτοι κατά την έναρξη των αγώνων; Για ποιο λόγο εκατοντάδες χιλιάδες προσκυνητές, ο ίδιος ο Πούτιν και ο πατριάρχης της Μόσχας ταξιδεύουν στο ιερό όρος του Άθω αν όχι για να κοινωνήσουν με μια ζωντανή ακόμα και σήμερα πνευματική παράδοση;

Μπορούμε άραγε να συστηματοποιήσουμε αυτή την υπαρκτή παράδοση και να τη μεταβάλλουμε σε πρόταγμα για τη σημερινή Ελλάδα ως υλοποίηση αυτού του «εκσυγχρονισμού της παράδοσης» που ευαγγελιζόμαστε;

Η νεοελληνική Αναγέννηση (1700-1922) έθετε ως αίτημα της την ανασύσταση, στην Ευρώπη, ενός κράτους συνεχιστή του Βυζαντίου («πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θα 'ναι») με ένα κράτος αρκετά ισχυρό ώστε να ηγεμονεύσει πολιτισμικά και πολιτικά στον ιστορικό χώρο δράσης του ελληνισμού. Σε περίπτωση επιτυχίας αυτού του εγχειρήματος ο νεώτερος ελληνισμός θα μπορούσε να ξαναστείλει «στην Κόκκινη Μηλιά» τους παρείσακτους Οθωμανούς και να συνεχίσει από εκεί που είχε μείνει η ελληνική ιστορία το 1204. Ο «ελληνικός δρόμος» θα αποκτούσε μια ισχυρή οικονομική και πολιτειακή βάση και θα μπορούσε να τοποθετηθεί, ως ο κληρονόμος του ιστορικού και βυζαντινού ελληνισμού, ισότιμα με τις άλλες δυνάμεις στην ευρωπαϊκή κόνιστρα.

Η Μικρασιατική Καταστροφή έθεσε τέλος σε μια τέτοια αξίωση. Το ελληνικό κράτος δεν απέκτησε τα μεγέθη και τις προϋποθέσεις για να λειτουργήσει ως αυτόνομος γεωπολιτικός και πολιτισμικός πόλος. Και οι ιστορικές περιπέτειες που ακολούθησαν, η Κατοχή, ο Εμφύλιος και η απώλεια της Κύπρου, επιδείνωσαν αυτή την γεωπολιτική αδυναμία. Έτσι ο ελληνισμός που ως τα 1922 ζούσε με την «Μεγάλη Ιδέα», βρέθηκε πια χωρίς ουσιαστικά νέο όραμα και εν συνεχεία θα περιπέσει σε μια ατελείωτη διελκυστίνδα εσωτερικών διενέξεων και εμφυλίων συγκρούσεων.

Ο Πόλεμος του 1940 και ο Εμφύλιος που ακολούθησαν, έθεσαν στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης όχι πλέον τη διαμόρφωση ενός ελληνοκεντρικού οράματος, αλλά την επιλογή στρατοπέδου (αμερικανική Δύση ή σοβιετική Ανατολή) και την εσωτερική παραταξιακή και ταξική αντιπαράθεση. Έτσι για εβδομήντα χρόνια, μέχρι την μεγάλη κρίση του 2010, θα πάψει να υπάρχει κάποιο συνεκτικό και καθολικό όραμα μεγάλης πνοής, για τον ελληνικό λαό, η δε «ευρωπαϊκή ολοκλήρωση» θα ιδωθεί με τρόπο παρασιτικό και επομένως χωρίς καθολικότητα. Αντίθετα θα κυριαρχούν οι αποκλίνουσες κατευθύνσεις και οράματα στενά, «παραταξιακά».

Το αποτέλεσμα είναι πως σήμερα, μετά από έναν μεγάλο ιστορικό κύκλο, κατεξοχήν εμφυλιοπολεμικού χαρακτήρα, αντιμετωπίζουμε για πρώτη φορά τον κίνδυνο της οριστικής έκπτωσης. Γι' αυτό και η γενίκευση της απογοήτευσης, η εθνική κατάθλιψη, η φυγή στον ανορθολογισμό ή τον παρασιτικό εκσυγχρονισμό.

Σε αυτή την ιστορική στιγμή κατά την οποία οι Έλληνες κινδυνεύουν να απολέσουν την δυνατότητα της συγκρότησης ενός στοιχειωδώς ανεξάρτητου κρατικού πολιτικού υποκειμένου, ξαναπαίνει και πάλι , ίσως για τελευταία φορά, το ζήτημα της διαμόρφωσης ενός καθολικού οράματος ικανού να επανενώσει τους Έλληνες. Και σε αυτό δώσαμε τον γενικό ορισμό «εκσυγχρονισμός της παράδοσης». Δηλαδή ανατρέχοντας στην μακρά ιστορική παράδοσή μας να διατυπώσουμε μία

σύγχρονη πρόταση για το σήμερα η οποία να διαθέτει μια όντως πλανητική εμβέλεια και να επιτρέψει μια ισότιμη παρουσία στην Ευρώπη.

Για εβδομήντα χρόνια, μέχρι την μεγάλη κρίση του 2010, θα πάψει να υπάρχει κάποιο συνεκτικό και καθολικό όραμα μεγάλης πνοής, για τον ελληνικό λαό, η δε «ευρωπαϊκή ολοκλήρωση» θα ιδωθεί με τρόπο παρασιτικό και επομένως χωρίς καθολικότητα. Αντίθετα θα κυριαρχούν οι αποκλίνουσες κατευθύνσεις και οράματα στενά, «παραταξιακά».

Πράγματι ο «ελληνικός δρόμος», ως σύνθεση ανάμεσα στην τεχνόσφαιρα και τη φύση, ανάμεσα στον νου και την καρδιά, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση μιας πρότασης για τα αδιέξοδα του σημερινού κόσμου. Και επειδή οι Έλληνες δεν διαθέτουν τα μεγέθη, όπως η Κίνα π.χ., για να εκφράσουν αυτή την πρόταση αυτόνομα, είναι υποχρεωμένοι να το πράξουν ως κατεξοχήν πολιτισμικό υποκείμενο – και δεν έχουν τίποτα άλλο να πράξουν επί ποινή εξαφάνισης.

Εξηγήσαμε ήδη πως κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να το κάνουμε μόνοι μας, αλλά αποτελεί μία κίνηση με παγκόσμιες διαστάσεις, η οποία εκφράζεται μέσα από οικολογικά κινήματα, οικονομικές προτάσεις για την χαλιναγώγηση και επανένταξη της οικονομικής διάστασης στην κοινωνία, κ.λπ, κ.λπ. Απλώς, εμείς μπορούμε και πρέπει να μεταβληθούμε σε ένα εργαστήριο αυτού του δρόμου. Πράγμα που σημαίνει για παράδειγμα τη δημιουργία μιας **Διεθνούς Φιλοσοφικής Περιπατητικής Σχολής στην πατρίδα του Αριστοτέλη στα Στάγειρα**, ενός **Παγκόσμιου Ιατρικού συνεδριακού κέντρου στην πατρίδα του Ιπποκράτη την Κω**. Ένα **Ορθόδοξο Διεθνές Πανεπιστήμιο** θα έπρεπε να εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη συνδεδεμένο με το Άγιο Όρος, και να διαδραματίζει για τις Ορθόδοξες σπουδές έναν ρόλο ανάλογο με αυτόν που είχε άλλοτε το Ινστιτούτο του Αγίου Σέργιου στο Παρίσι. Για τι όχι **η δημιουργία ενός κέντρου για την συνεταιριστική ιδέα στα Αμπελάκια**, για τη ναυτοσύνη στην **Ύδρα ή τον Πειραιά**, για την μηχανουργία και τη ναυπηγική στην Ερμούπολη, για την οικολογική αρχιτεκτονική στα Ζαγοροχώρια κ.λπ...

Christian Science Monitor via Getty Images

Κάτι τέτοιο προϋποθέτει βεβαίως την ανάδειξη της παιδείας σε κύρια μέριμνα του ελληνικού κράτους (αντ' αυτού τα ελληνικά Πανεπιστήμια έχουν μεταβληθεί σε αχούρια, και οι Έλληνες φοιτητές συνεχίζουν να φεύγουν στο εξωτερικό αντί η Ελλάδα να συγκεντρώνει φοιτητές από όλα τα Βαλκάνια και τη Μ. Ανατολή). Σημαίνει έναν διαφορετικό προσανατολισμό της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας, όπου το επίκεντρο μπαίνει στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ειδίκευσης και όχι βέβαια στην παραγωγή προϊόντων με ανειδίκευτο εισαγόμενο εργατικό προσωπικό.

Σε μια τέτοια κατεύθυνση είναι δυνατό να αναδιαμορφωθεί ριζικά ακόμα και ένας τομέας τόσο εξωστρεφής και εξαρτώμενος από την διεθνή συγκυρία, όπως ο τουρισμός, εάν συνδεθεί αποφασιστικά με την ιστορική παράδοση της χώρας από την Κνωσό έως το Άγιον Όρος όπως ήδη γίνεται εμβρυακά, και έτσι να μετασχηματιστεί σ' έναν πολλαπλασιαστή της πολιτισμικής πυκνότητας. Δεν είναι δυνατόν για παράδειγμα, ή Ζακύνθος, -που κάποτε είχε το υψηλότερο πολιτισμικό επίπεδο της Ελλάδας, πατρίδα του Σολωμού και του Κάλβου-, να είναι σήμερα μια πολιτισμική έρημος και ο τουρισμός να συνίσταται σε μεθυσμένες αγέλες νεαρών και κραυγαλέα μπιτς μπαρ.

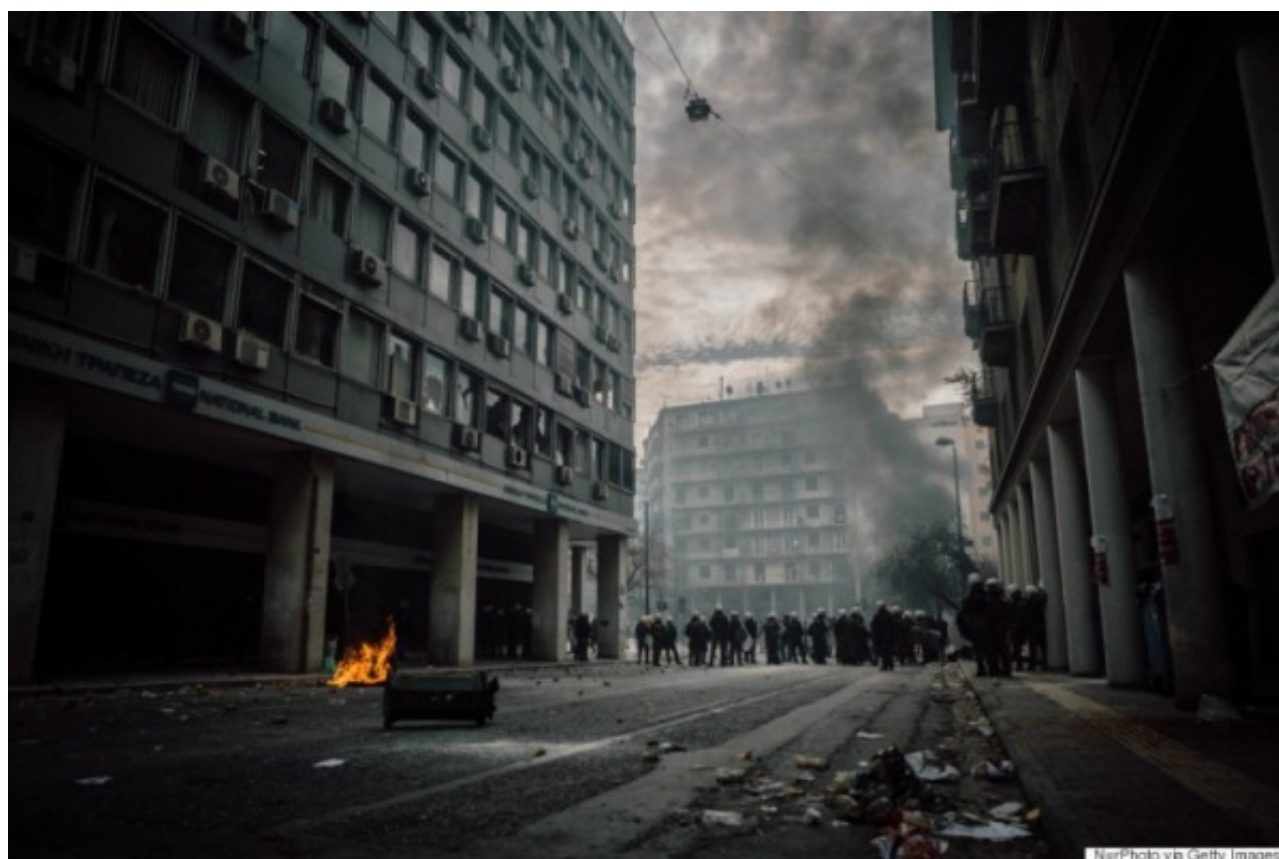
Δυστυχώς ή ευτυχώς, δεν μας έμεινε καμία άλλη δυνατότητα, αλλά ήδη αυτή είναι τεράστιας σημασίας. Προϋπόθεση όμως είναι **να ξεφύγουμε από τον στενό οικονομισμό και τον ψευδοταξικισμό της ιδεολογίας της μεταπολίτευσης**, κατ' εξοχήν της αριστεράς, και να κατανοήσουμε πως ο εκσυγχρονισμός της παράδοσής μας, αποτελεί εγχείρημα όχι απλώς εγχώριο αλλά διεθνές. Ίσως αυτό εκφράζουν με διεστραμμένο και ανορθολογικό τρόπο οι Έλληνες που καταφεύγουν στο κλέος των προγόνων, ακολουθώντας ακόμα και απατεώνες όπως ο Σώρρας. Το ζητούμενο είναι να μετατρέψουμε το ανορθολογικό σε όραμα και ρεαλιστική πρόταση.

Αυτή η πρόταση είναι όντως ρεαλιστική, δεν απαιτεί τεράστιες δαπάνες και πόρους, δεν

απαιτεί καν να έχουμε ξεφύγει από την εποχή των μνημονίων, απαιτεί απλώς(sic!)... έναν αναπροσανατολισμό του φαντασιακού των Ελλήνων, οι οποίοι θα πρέπει να επιβάλουν και σε θεσμούς και κόμματα αυτόν τον νέο προσανατολισμό. Απαιτεί δηλαδή μια Πολιτιστική Επανάσταση μεγάλης κλίμακας που θα στραφεί πριν απ' όλα ενάντια στο εμφυλιοπολεμικό υπόστρωμα του νέου ελληνισμού, που μετά το 1915 καθίσταται κυρίαρχο και ακυρώνει κάθε μεγάλη συλλογική προσπάθεια.

Εξάλλου στην ύστερη μεταπολιτευτική περίοδο, από τη δεκαετία του 1990, η εμφύλια διαμάχη καθίσταται ουσιαστικά άνευ αντικειμένου και διακυβεύματος, μετά την αποτυχία του υπαρκτού σοσιαλισμού, τη σύγκλιση σοσιαλδημοκρατίας και δεξιάς στην Ευρώπη και την διασφάλιση, ακόμα και μέσω της Πασοκικής κοινωνικοποίησης της διαφθοράς, της... ισότητας αριστεράς και δεξιάς στην Ελλάδα! Γι' αυτό και **η εμφυλιοπολεμική ροπή επιβιώνει πλέον αποκλειστικά ως μηδενισμός**. Προνομιακός χώρος εκδήλωσής του η κυριαρχία των κάθε είδους μηδενιστικών ρευμάτων στη νεολαία και η μεταβολή του εθνομηδενισμού σε κυρίαρχη ιδεολογία των ελίτ.

Μιαν κατεξοχήν μηδενιστική εξέγερση, εκείνη του Δεκεμβρίου του 2008, θα την ακολουθήσει και η εξίσου μηδενιστικού χαρακτήρα υποστροφή του κινήματος των «αγανακτισμένων». Οι ενυπάρχουσες σε αυτό το κίνημα δυνατότητες μιας επανεδαφικοποίησης της ελληνικής -κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής- πραγματικότητας, κατακλύστηκαν από τον κυρίαρχο μηδενισμό που ανέδειξε στο πολιτικό προσκήνιο την Χρυσή Αυγή, τον Πάνο Καμμένο, ή τον... Βασίλη Λεβέντη και, προπαντός, επέτρεψαν στον ΣΥΡΙΖΑ να αναρριχηθεί στην κυβέρνηση.

Σήμερα λοιπόν, μετά την ολοκλήρωση ενός ιστορικού κύκλου, πραγματικά και φαντασιακά, μια και όλες οι παρατάξεις του εμφυλίου βρέθηκαν στην εξουσία κατά τη διάρκεια της μεταπολίτευσης, με γλίσχρο απολογισμό, η δε αριστερά απεδείχθη η χειρότερη απ' όλες, πιστεύουμε πως ο εμφυλιοπολεμικός μηδενισμός έχει εξαντλήσει την όποια δυναμική διέθετε. Το δημοψήφισμα αποτέλεσε, κυριολεκτικώς, το κύκνειο άσμα του και έκτοτε αρχίζει η άμπωτις. Και τα πρώτα συμπτώματά της είναι η αποστράτευση, ο στρουθοκαμηλισμός, η κατάθλιψη. Δεν ξεφορτώνεσαι εύκολα μνήμες ή έστω φαντασιώσεις, για τους νεωτέρους, συμπεριφορές, αυτοματισμούς, που σφράγισαν τα τελευταία εκατό χρόνια της εθνικής ζωής. Πόσω μάλλον, δε, να αναζητήσεις ή να ενστερνιστείς μια νέα οραματική πρόταση για τον ελληνισμό που βρίσκεται σε κατατονία.

Και όμως δεν υπάρχει καμία άλλη διέξοδος καμία άλλη προοπτική. «Ή όλα ή τίποτε». Είτε θα σβήσουμε ως αυτόνομο πολιτειακό υποκείμενο είτε θα συνεχίσουμε δημιουργικά, με έναν νέο ρόλο, την μεγάλη παράδοση του ελληνισμού.

**Προδημοσίευση από το βιβλίο «Πέραν της Αριστεράς και της Δεξιάς, η Υπέρβαση» που θα κυκλοφορήσει τον Οκτώβριο (Εναλλακτικές Εκδόσεις)*

[Πηγή](#)